

Homoki Gyula

„ÉS AKKOR MEGLÁTJÁTOK AZ EMBERFIÁT...”*

Invokáció: (Hós 6,1-2)

Apostoli köszöntés: „Kegyelem néktek és békeség, Istentől, a mi Atyánktól, és az Ő egyszülött Fiától, az Úr Jézus Krisztustól.”

Fennálló ének: 152. dicséret

Derekas ének: 68. zsoltár 1-2 verse

Elő ima

„Urunk, adj türelmet,
 hogy elfogadjuk, amin nem tudunk változtatni,
 Adj bátorságot, hogy változtassunk, amin lehet,
 és adj bölcsességet, hogy a kettő között különbséget tudjunk tenni.

Urunk, tégy minket a te békéd eszközévé,
 hogy szeressünk ott, ahol gyűlölnék,
 hogy megbocsássunk ott, ahol bántanak,
 hogy összekössünk ott, ahol széthúzás van,
 hogy reménységet keltsünk ott, ahol kétségbeesés kínoz,

hogy fényt gyűjtsünk, ahol sötétség uralkodik,
 hogy örömet vigyünk oda, ahol gond tanyázik.
 Ó, Urunk, segíts meg, hogy törekedjünk,
 nem arra hogy megvigasztaljanak, hanem, hogy mi vigasztaljunk másokat,
 nem arra hogy megértsenek, hanem arra, hogy mi értsünk meg másokat,
 nem arra, hogy szeressenek, hanem hogy mi szeressünk.

Mert aki így ad, az kapni fog,
 aki elveszíti magát, az talál,
 aki megbocsát, annak megbocsátanak,
 aki meghal, az fölébred az örök életre. Ámen.”

(Assisi Szt. Ferenc imája)

Lekció: (Ézs 24,19-23; 25,6-9)

Igehirdetés előtti ének: 301. dicséret 6. verse

Textus: (Luk 21,25-38)

Kedves gyülekezet!

Tényleg csak az Úristen tudja, miért, de a textus elolvasásakor egyből Agatha Christie *Gyilkosság az Orient Expressen* című nagyszerű detektívregénye jutott eszembe. A cselekmény

* Elhangzott az SRTA akadémiai istentiszteletén 2018. október 4-én.

minden bizonnyal sokunk számára ismerős: az Isztambulból Párizsba tartó vonatra felszáll Hercule Poirot, a híres magándetektív, aki tizenhárom teljesen idegen és szokatlan alakkal utazik együtt. Az új folyamán aljas és embertelen módon tizenkét tördőfessel gyilkolják meg az egyik amerikai üzletembert, aki – mint később kiderül – egy néhány évvel korábbi gyermekgyilkosság elkövetéséért felelős. Időközben azonban hóakadály miatt a vonat megállni és vesztegelni kényszerül. Nagyjából hatvan kilométerre vannak a következő megállótól, ezért monsieur Poirot-nak körülbelül két órája van arra, hogy pontot tegyen a rejtély végére, hogy megtalálja a gyilkosság megoldását, még mielőtt a megállóhoz érkeznének. Nem kívánom lelőni a film csatánóját, de annyit talán elárulhatok: van megoldás.

Nos, a mai napra rendelt textusunk – és az ezt megelőző jó néhány vers – hasonlóképp összekuszálódott és bonyodalmas képpel szolgál számunkra. Éppen azzal a borzalmas ténnyel szembesítenek bennünket a felolvasottak, hogy nyugodtan érezhetjük úgy magunkat, mintha egy globális detektívregénybe kerültünk volna. Hallhattunk háborúkról, lázadásokról, éhínségekről, családon belüli besúgásokról, barátok közötti gyűlöletről, nagy nyomorúságról és hasonló, vízben nem igen könnyen oldódó realitásokról – egyszerűen: előttünk állnak a jelek. A mai napi igénk pedig még tovább borzolja az egyébként sem nyugodt kedélyünket azzal, hogy nem csupán az emberiség zavarodik meg ezekben a szörnyű időkben, de a nap, a hold, a csillagok, a tengerek – vagyis a természet egésze – is beáll a sorba, és rendellenes jelekké változnak ebben a szörnyen komor krimiben. Az emberek pedig, látva mindezt, megdermednek (vagy szó szerint: eláll a lélegzetük) a félelemtől és annak sejtésétől, hogy a következő fejezet, az előttük álló néhány sor vagy bekezdés bizony nem sok jóval kecsegteti a szereplőket. Mintha egy szépen megírt George R. R. Martin regényben találánánk magunkat, ahol a szeretett szereplő sorsa csak egy lehet: *halál*.

Mihez kezdünk ezzel az egész történettel? Persze, élhetnénk a jól ismert bevezetési kiskapuvál, és nyugtázhatnánk, hogy szegény Lukács kicsit túl élénk színekkel festette meg vagy festette át a Kr. u. 70-es pusztulást, és így mentesülhetünk is a képek borzalmától és aktualitásától. Azonban valamiért érezzük, hogy nem egyszerűen valami első századi nyomorúság mozgolódik itt Urunk szavaiban, hanem valami nagyon egyetemes tapasztalat: az elveszett emberiség – pontosabban fogalmazva az *embertelenség* szörnyű tapasztalata.

Bizony, nem áll jól a szénánk. Elég csak hívószavakban megemlíteni a mögöttünk álló néhány évtizedet: két világháború, Auschwitz, holokauszt, gulágok, Hiroshima, Csernobil, 9/11 – mind-mind mementói az emberiség embertelenségét taposó ösvényeinek. Amikor pedig már fellelegezve azt gondoltuk, hogy a múlt pusztító démonait sikerült palackba zárunk, és a demokrácia tejjel és mézzel folyó földjén végre békét lelhetünk egy rövid időre, nos, kitűnt, hogy újabb szörnyetegek és ördögök jelentkeztek be hozzánk vizitre. Globális felmelegedés, radikális éghajlatváltozás, mindennapos terrorcselekmények, atomfenyegetettség, hidegháborús légkör, Iszlám Állam, feltartóztathatatlan migrációs hullámok, integrációs csődök özöne, az Iskola-kert állapotáról már nem is beszélve... Van az a nagyszerű animációs kisfilm, amely-

ben űrlények akarják elfoglalni a bolygónkat, és letelepedni azon, de a landolás utáni öt percben a valósággal szembesülve gyorsan megváltoztatják eredeti szándékukat, felszállnak és továbbállnak, mondva: ennyit nem ér.

Nem mintha az ember nem ugyanezen gondolkozna. Csábító lenne magunk mögött hagyni a két kezünk alkotta szennyet, a műanyag palackoktól tömött tengereket, a felforrósított golyóbist, az elmúlt negyven évben megfelezett állatvilágot, a földrengések és szökőárok pusztította vidékeket, és új bolygó után nézni. Egyes társaságok már évtizedek óta hirdetik a különféle telkeket a Holdon – akár 15 ezer forintért is vásárolhatunk már földet magunknak (igaz, csak az árnyékos oldalon), de 3,5 millió ember már élt a lehetőséggel.

A magunk teremtette káoszban pedig magunk kívánunk rendet is tenni. Mint egy borzalmas rémálom, úgy forog földünk a Nap körül, tele óvodás gyerekekkel, akik ugyanazt a játékot akarják megkaparintani egyszerre – csak a játékot ez esetben elnevezzük igazságnak, üdvösségnek, megváltásnak vagy éppen szabadságnak. Kinevezzük saját csoportvezetőinket, akik – vagyunk olyan naivak, hogy elhiggyük – képesek rendet teremteni a rendetlenségben, akik képesek a jeleket, a háborúkat, a rettenetes történeteket, az éhezéseket megfékezni, de legalábbis magyarázatot adni mindenre. Akiknek a szavain csüngünk, és hagyjuk, hogy elhitessék velünk: *jobban teljesítünk*, és nekik bizony mi vagyunk az elsők. „A mennynek nagy fala van és szigorú bevándorlási törvényei. A pokolnak azonban nyitott határai vannak” – szólnak ők, és hozzátesszük „Még Isten is ismeri az ellenőrzés fogalmát.” Tapsolunk, mert markánsan, határozottan és felemelt fejvel fosztják meg az elesettet így jogaitól, éheztetnek nélkülöző családokat, küldik vissza abba a homályba a szerencsétleneket, amellyel éppenséggel ők maguk ajándékozták meg őket.

Egy dezintegrált, darabjaira hulló föld képével sokkol bennünket Urunk. A legalapvetőbb tájékozási pontok – a nap és a hold fénye, a csillagok állása, amelyek emberemlékezet óta vezették az utazókat, amelyek orientációt jelentettek a sötétben, amelyek fényénél láthattuk a valóságot, immár elhomályosulni látszanak. Már meg sem döbentett, amikor rábukkantam, hogy az év szava 2016-ban a „post-truth”, vagyis a „majdnem-igazság” lett, amely az Oxfordi Akadémiai Szótár szerint minden olyan helyzetre használható, „ahol az objektív tények sokkal kevésbé fontosak a közvélemény formálásában, mint az érzelmek és a személyes meggyőződések”. Egy ilyen majdnem-igazság kultúrában pedig mindenki számára alapvető jog, hogy az legyen, aki kíván lenni: ha a világ borzalmait csak úgy képes elviselni, hogy önmagával köt házasságot, akkor ünnepeljük ezt a hatalmas bátorságot! Ha százhetven kilós létére balerina szeretne lenni, akkor támogassuk a döntésében! Ne legyünk kirekesztőek, ne bántsunk meg senkit! A vak szolidaritás és a neveléses tolerancia jegyében minden elfogadhatóvá válik: a rossz lehet jó, a jó lehet rossz; a sötétség lehet világosság, és a világosság lehet sötétség; a keserű válhat édessé és az édes keserűvé (vö. Ézs 5,20).

És ott vannak korunk szötte mítoszai, amelyek gyógyírt kínálnak a csupasz valóságban, a bűn alá rekesztett embertelenség realitásában elszenvedett sebeinkre. A materializmus, a versenyképesség, a fogyasztói társadalom bálványozó meséje, a

szekularizáció a milliárdos felhőkarcolókban folyó istentiszteleivel, a tőzsde és a tőke véres áldozatokat szedő feneketlen narratívája. Vagy korunk egyik legnagyobb hazug nihilista mítosza, hogy valójában tényleg semmi sem számít, nincsen egy fölöttünk álló történet, sehová sem tartunk, és semmiféle transzcendensben nem bízhatunk igazán. Ez az, amit a lengyel költő, Czeslaw Milosz a népek új ópiumának hív, amely egy olyan világot épít, amelyben az emberekre nem vár ítélet, nem vár számonkérés, ahol sem az árulást, sem az irigységet vagy a gyávaságot, de még csak a gyilkolást sem róják majd fel neki egy eljövendő életben.

Ebben a kínálatban pedig lesütött szemmel, őszintén kell kimondani: korunk keresztényisége vajmi kevés eséllyel rúg labdába. Mert óvodás harcainkban bálványocskát faragtunk az Úrból, és egymást marcangolva üvöltözzük egymásra, hogy *az én Jézusom jobb, mint a tiéd*. Jézusok tekintetében pedig nem szenvedünk hiányt: Jézus Krisztus, a Szupersztár, aki az istentiszteleti alkalmainkat varázsütésre képes átváltoztatni diszkóközösséggé; a feddhetetlen erkölcsű pelagianista, aki szigorú alapelvek mentén küzd korunk változó kultúrája ellen; az üzleti életben sikerekkel kecsegtető televangelista („Tanulj Jézustól, a világ bizonyítottan legsikeresebb menedzserétől” – szól a Management by Jesus Klub csoport tagjaitól az invitáció az október 12-ei budapesti rendezvényükre); a Che Guevara-alak, aki minden elnyomott réteg élén ott áll, és küzd a szabadság, egyenlőség, testvériség zászlaja alatt; vagy éppen a 100 százalékban kereszténydemokrata politikai messiás, a zsidó-keresztény erkölcs, eszmény, kultúra és meg egymás büszke alapítója, fenntartója és kormányzója, aki előszertettel nevet felsőbbrendű, félig-meddig vicces kijelentéseinken: „én nem vagyok rasszista, de az ember színe fehér”. Az én Jézusom *azért* jobb a tiednél, az enyém történelmi egyház felett öröködik, több száz éves és református – a tiéd valami olcsó kínai utánzat. Nem csoda hát, hogy az értelmet kereső tömegek fintorogva felelik: *köszönjük, inkább nem kérünk belőle*. Az egyik internetes portálon jelent meg a karikatúra, amelyben Isten letekint a Földre, s odamondja a mellette álló angyalnak: „Egyre jobban kezdem azokat kedvelni, akik nem hisznek bennem.” Ezt az érzést pedig sokan osztják ma ebben a világban.

A fügefá napról napra újabb leveleket hajt, és ezzel együtt a kétségbeesés, a tanácstalanság, a dermedtség és félelem is növekszik az emberiségben, mert a föld tartóerői is megrendülnek. Ez a fajta reakció pedig a legkevésbé sem meghökkentő. Olyan népekről van itt ugyanis szó, akik saját létük értelmét, a világban elfoglalt helyüket, emberségük mibenlétét ebben a lassan darabjaira hulló világból vezették le. Humanisták, eltökélt természetvédők, filantróp társaságok, erkölcsfilozófusok, akik saját munkájukban bízva, minden pozitív energiát megmozgatva igyekeznek azon, hogy a széthullóban lévő, embertelen emberiséget újra összetákolják, saját – jónak vélt – ragasztójukkal egyberagasszák.

Hol van tehát az örömhír ebben az apokaliptikus hangulatban? Van-e egyáltalán? Már-már felháborítóan zavaró, ahogyan Urunk inti az övéit: ennek a káosznak a kellető közepén ti ne ijedjete meg, ne kapjatok a fejetekhez, hanem egyenesedjete fel, emeljete fel fejeteke, mert közeledik a ti megváltásotok. Monty Python *Brian életé-*

nek zárójelene juthat eszünkbe, amikor a keresztre feszítettek közül egyszerre csak megszólal az egyik „lator”: „Fel a fejjel, Brian, tudod, hogy van ez. Mindig akadnak bosszantó ügyek, melyek sokszor feldühítenek... Ne morgolódj, csak füttyöréssz. És meglátod, a végén minden jóra fordul majd... Mindig nézd az élet napos oldalát...” Vajon ez lenne-e valóban az igazi, keresztyéni hozzáállás? Azt üzeni-e Urunk, hogy vegyük fel a szemellenzőnket, és nevetve-dalolva szemléljük, ahogyan lassan kivágják alólunk a fát? Semmiképpen sem. Nem egy eltúlzott túlvilágiságra bízgat bennünket Jézus, nem arra, hogy ne is törődjünk azzal, mi folyik itt, meg se hasson bennünket az esti híradó megannyi borzalma, hogy lelkizzük el hitünket és belé vetett bizalmunkat kis, befelé forduló köröket létrehozva, kizárva a zajos és lármás világot gyülekezzünk egybe, és simogassuk egymás lelkét sóhajtozva a bűn nagyságán. Hanem éppen fordítva: lássunk túl a láthatókon, az embertelenség egyre növekvő bűzében pedig, minden háborúság és üldöztetés közepette, felemelt fővel várjuk azt a bírót, aki miértünk Isten ítélőszéke előtt állt (HK 52).

„És akkor meglátjátok az Emberfiát eljönni a felhőben nagy hatalommal és dicsőséggel.” Mikor már minden szétesett, mikor a háborúság, a gyűlölet, az embertelenség a maga teljességére jutott, akkor jelenik meg az Emberfia, hogy a rengeteg emberi kétértelműséget egyértelművé tegye; hogy a nagy rejtélyt – melynek középpontjában állandó erővel mozog a kérdés: mit is jelent embernek lenni? – megoldja; hogy a hamis krisztusokat, politikai messiásokat, az Ő nevében üzérkedő prófétákat, ördögűzőket és papokat elnémítsa, és bemutatkozzon Ő maga a világnak. Megjelenik a felhőkön, dicsőséggel és méltósággal – nem az első eljövétel titkos csöndességével, éjszakában pislogó csillagfényvel, nem csupán némely áldott kiválasztottnak a jelenlétében, hanem úgy, hogy minden szem reá szegeződjön. És abban a pillanatban nyilvánvalóvá válnak a dolgok. Feltűnik Poirot a színen, és világunk keszekusza krimiregényének rejtélye megoldást talál. „És látni fogjuk a kelő napot, / mint tébolyult pupilla néma és /mint figyelő vadállat, oly nyugodt.” (Pilinszky)

A kérdés már csak annyi: mit tegyünk addig a pillanatig? A válasz: „vigyázzatok!” Éberség, őrködés, feszült figyelem. A mindenkori hívó látja a fa rügeit pattogni, a leveleket hajtani, érzi a mindenkor egyre közeledő nyár melegét. A nagy isteni-emberi történetet már úgy szemléli és úgy éli meg, mint aki tudja a következő markáns fordulatot, mint aki ismeri az utolsó oldal győzedelmes diadalát. Éppen ezért kincseit, magyarázatait, saját léte értelmét nem köti a megélhetés gondjaihoz, ehhez az érzéki valósághoz: bolond lenne a sátorban túlzottan berendezkedni, amikor állandó hajléka másutt keresendő. De legfőképpen: nem hagyja magát megrészesgíteni, mámorban úszni, majdnem-igazságokkal áztatni saját magát és társait, messiásként üdvözölni politikai alakokat úgy, ahogy például egy nagy ébredési evangélista teszi: „Isten ereje tör át az életén népünk javára. Több istenfélelem, több Szentlélek jelenik meg tartásában és beszédeiben, sajnos, mint... egyházi vezetők által. Ezért gyűlöli őt az ördög az ellenzéken keresztül. EGYEDÜL ezzel magyarázható ez a jelenség.”

A Krisztust követőnek kötelessége lenne éber tekintettel szeméit állandóan csak egy pontra fókuszálnia: az Emberfiára.

Hitünk középpontjában ugyanis ez a titok mozgolódik: az Emberré lett Krisztus. Ahogyan a régi hitvallás mondja Róla: Ő egy „nem az istenségnek testté változásával, hanem az emberi természetnek Istenhez való felvételével”. E misztérium magyarázásokor értelmünk csődöt mond, logikánk fáradtan elenyészik, marad a fantázia és a hit. Emberségünk, teremtettségünk, egyházunk egyetlen vigasztalása, egyetlen reménye ebben az Emberfiában áll tehát, akivel testünk – emberi természetünk – már most a mennyben van, aki egyetlen valóságos tájékozódási pontunk ebben a minden tekintetben zavaros rengetegben. Az aradi vértanúk emlékezete a küszöbön áll, és továbbgondolva az egyik mártír, Schweidel József utolsó mondatát – „A mai világ a sátán világa, ahol a becsületért bitó, az árulásért hatalom jár. Csak egy igazi forradalom, a világ új forradalmi embersége söpörheti el ezt az átkozott, meghasonlott világot.” –, kijelenthetjük: forradalmi emberségre bizony szükség van. De ez nem érhető el karddal, vassal, vérrel és tűzzel. Nem érhető el több pénzzel, több kötvénnyel vagy humanista eszmék hatalomra emelésével. Sőt mi több a vallásos keresztyénséggel sem jutunk sokra. Csak az Emberfiával és az örök bizonyosságáttal: Ő emberi természetünket Istenhez vette és vitte fel. Ennyi reménye van világunknak, benne nekünk, embereknek. Más semmi. Éppen ezért, „egyenesedjete fel, és emeljéte fel a fejeteke, mert közeledik a megváltásotok!” Ámen!

Utóima

Urunk, Atyánk, Istenünk! Te az embert magadnak választottad el, szívünket lakhelyednek nevezed, testünket a te templomodnak. Nem értjük, Krisztus, a te létednek csodáját, de meghajlunk a titkok előtt, és gyönyörködünk a te kegyelmes lehajlásodban. Add nekünk a bátorságot, hogy az Emberfiára nézve, mi magunk is valóban emberekké válhassunk ebben az egyre embertelenebb világban! Szeretnénk felemelkedni, szeretnénk kiegyenesedni, felemelt fejjel járni akkor, amikor mindenki más tanácstalan és retteg. Szeretnénk ujjongani a fák újabb levelének, nem pedig megrémülni a jelek láttán. Szeretnénk a homályban és a majdnem-igazság légkörében a te világosságoddal járni. Adj nekünk erőt ahhoz, hogy hittel megragadjuk a te csodálatos ígéretedet, és így forduljunk azokhoz, akik még kilátástalanságban vannak!

Könyörgünk ezért az intézményért, Urunk. Kérünk téged, hogy segíts nekünk mindenkor vállalni a te szent kockázatodat, hogy szegyenkezés nélkül álljunk meg végül a te trónusod előtt. Imádkozunk egyházunk és országunk vezetőiért: adj nekik józan és tőled szerint való bölcsességet, hogy *valósággal* szerinted kormányozzák életünket!

Maradj velünk, áldj meg minket, emelj egyre magasabbra a veled való közösségben! Ámen!

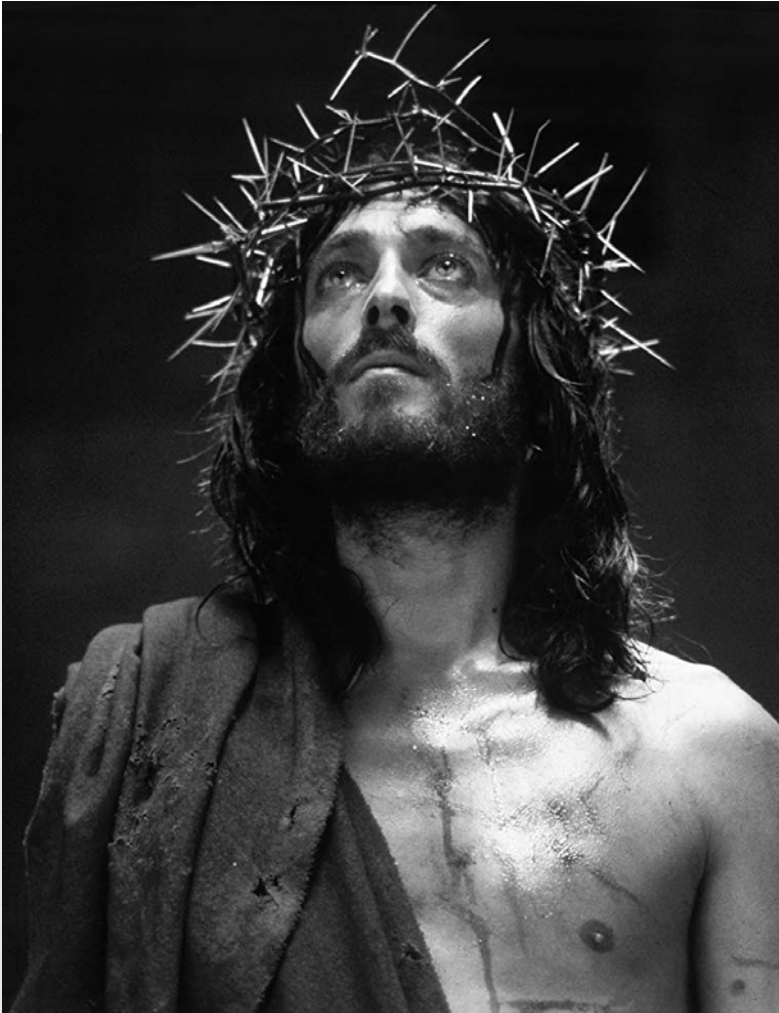
Miatyánk

Záró ének: 360. dicséret 1., 3. és 6. versei

Áldás (Mt 21,28b: „Emeljéte fel a fejeteke, mert közeledik a megváltásotok!”)

// IDŐVONAL

CSORBA DÁVID
KUSNYÍR ÉVA

1977-ben került a mozikba Franco Zeffirelli „A názáreti Jézus” című filmje. A címszerepet Robert Powell játszotta, akinek Sallman festményét idéző arca a populáris kultúra Krisztus-ikonográfiájának egyik legfontosabb „eredeti” képe.